

<https://doi.org/10.28925/2412-2491.2024.222>

УДК 808.51:341.7

ПРАГМАТИКА ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРОМОВ У РБ ООН ЗА 2023 Р.: СИСТЕМНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Гольцева М.І.

Київський столичний університет імені Б.Грінченка

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1124-5957>

m.holtseva@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

У статті розглянуто систему прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов на засіданнях Ради Безпеки ООН за 2023 рік, яка сприяє кращому розумінню та виокремленню намірів мовця під час виголошення промови, участі у дискусіях після виголошення завчасно сформульованих промов. Встановлено, що декларативні та референційні інтенції мають найбільшу частотність за 2023 рік, що свідчить про прагнення учасників дипломатичної комунікації чітко викласти свою позицію та зменшити двозначність тлумачення подій. Директивні ж інтенції застосовуються найрідше, що пояснюється дипломатичною етикою. Також, запропоновано ієрархію прагматичних інтенцій згідно універсальної моделі відкритих систем.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю у покращенні комунікативних взаємодій і як результат – покращенню ведення переговорів, ухвалення найоптимальніших рішень, прийняття резолюцій.

Ключові слова: прагматичні інтенції, дипломатичні промови, дипломатичний дискурс

Holtseva M.I. Pragmatics of Diplomatic Speeches Delivered in UN's Security Council in 2023: systemic characteristics

The article examines the system of pragmatic intentions of diplomatic participants in their speeches during the meetings of the UN Security Council in 2023. As a result, this research contributes to a better understanding and identification of the speaker's intentions in their diplomatic speech, and participation in discussions after the main speech. It has been established that declarative and referential intentions have the highest frequency in 2023, which indicates the desire of participants in diplomatic communication to clearly state their position and reduce the ambiguity in interpretation. Directive intentions are rarely used, which is explained by diplomatic ethics. Also, it has been proposed a hierarchy of pragmatic intentions according to the universal model of open systems.

The relevance of the research is determined by the need to improve communicative interactions and, as a result, to improve negotiations, making the most optimal decisions, and adopting resolutions.

Keywords: *pragmatic intentions, diplomatic speeches, diplomatic discourse*

Вступ. Дипломатичні промови у Раді Безпеки ООН (РБ ООН) відіграють важливу роль у формуванні прогресивної міжнародної політики, особливо під час безпосереднього вирішення вже існуючих конфліктів, кризових ситуацій, війн, катаклізмів тощо. Відповідно, дипломатичні промови проголошують не лише позиції країн з приводу розглянутих питань, але й слугують інструментом у досягненні особистісних прагматичних інтенцій. У даній розвідці ми сконцентруємо нашу увагу на прагматичних інтенціях суб'єктів дипломатичних промов у 2023 році, оскільки зібрані дані є найбільш релевантними до викликів сьогодення у 2024 році. Зацікавленість у проведенні прагматичних досліджень зумовлена загостренням наявних конфліктів, кризових ситуацій, війн тощо. Саме система прагматичних інтенцій допомагає заглибитися у першопричину поведінки суб'єктів дипломатичного дискурсу, оцінці дійсного стану міжнародних відносин, мотивації у прийнятті або відхиленні резолюцій з подальшою допомогою/відхиленні у запиті на допомогу, а також – прослідкувати за розвитком тенденцій у прийнятті рішень/вираженні підтримки або супротиву, створити оптимальні можливості для ефективного діалогу між сторонами, збалансувати прийняття рішень, підвищити рівень прозорості та відкритості як під час промов, так і під час їх подальшого обговорення.

Проведений аналіз 270 засідань РБ ООН у 2023 свідчить про те, що попри актуальність зазначеної теми дослідження у 21-столітті, все ще бракує робіт, присвячених закономірностям прагматичних інтенцій учасників дипломатичних промов у 2023 році.

Мета цієї статті полягає у комплексному аналізі системи прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов РБ ООН за 2023 рік.

Матеріалом дослідження слугували 270 засідань Ради Безпеки ООН за 2023 рік.

Критичний огляд літератури. Специфіка проведеного дослідження зумовлює звернення до здобутків представників різноманітних лінгвістичних парадигм у теорії мовних картин світу (О. Колесник, Ж. Бодріяр), теорії множинних світів (О. Колесник, С. Потапенко), комунікативної лінгвістики

(Ф.Бацевич), синтагматики мовленнєвих актів (Н.Гладуш), когнітивної лінгвістики (О.Колесник, С.Потапенко, А.Приходько).

Методологія дослідження. З метою досягнення поставленої мети дослідження, було застосовано *кількісний аналіз* архівних засідань РБ ООН за 2023 рік, *порівняльний аналіз* було використано як спосіб виокремити різницю між розглянутими інтенціями та оглянути як вони взаємодіють в ієрархічному розрізі універсальної моделі відкритих систем, *мультимодальний аналіз* як спосіб дослідження залежності декількох змінних одночасно.

Результати дослідження і обговорення. Система прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов у РБ ООН не є статичною і може змінювати превалювання тих чи інших інтенцій відповідно до ситуації, присутніх, користі тощо. Ми систематизували та узагальнили наступну класифікацію прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичної взаємодії. Залежно від мети адресанта дипломатичної комунікації або його впливу на адресата, прагматичні інтенції ідентифікуються як:

1. Директивні, що мають на меті вплинути на поведінку/дії адресата (Гладуш, 2017, с. 75-79). Наприклад – *We encourage the Government of Iraq to maintain its commitment to essential economic reforms, combating corruption and improving public services to meet the demands and aspirations of the Iraqi people* [пряме заохочення та стимул уряду Іраку (We encourage the Government of Iraq) продовжувати розпочаті реформи, боротьбу з корупцією, покращенню державних послуг (to maintain its commitment...)] (засідання РБ ООН від 10 жовтня 2023 року).

2. Комісивні ж постають намірами зобов'язати адресата до виконання певної дії у майбутньому (через обіцянку, клятву, присягу) з метою завоювати довіру, підтримку або/та авторитет у адресата (Бацевич, 2004, с.201). Наприклад – *In pursuit of that cause, the A3 assures members of its full support for every modality of aid delivery that brings relief to the most vulnerable people. We enjoin the parties to work closely with the United Nations to create a safe and secure environment for the unimpeded delivery of humanitarian aid through all available modalities* [пряме зобов'язання надати допомогу та підтримку (the A3 assures members of its full support), особливо зазначається майбутня різновекторна допомога (all available modalities)] (засідання РБ ООН від 30 жовтня 2023 року).

3. Експресивні ж прагматичні інтенції орієнтовані на передачу почуття або ставлення мовця до адресата/обговорюваної теми (це може бути як привітання, подяка, так і зневага, обурення тощо.) як спосіб встановлення взаєморозуміння та емоційного зв'язку з адресатом (Бацевич, 2004,с.202). Наприклад – *Lastly, we thank and congratulate those who spearheaded the process, particularly Malta, and we also acknowledge the members that have shown flexibility in order to avoid a veto, which would have been detrimental to the Council's future consideration of the question*[персоналізоване вираження подяки та привітання (we thank and congratulate those who spearheaded the process, particularly Malta, and we also acknowledge the members) спряє подальшій плідній співпраці, налаштовує на дружній лад] (засідання РБ ООН від 15 листопада 2023 року).

4. Декларативні інтенції спрямовані на зміну перебігу ситуації/власного становища або стану інших (як от – оголошення рішення, прийняття резолюції,оголошення війни тощо) як спосіб встановлення влади або переконання присутніх у об'єктивності своєї суб'єктивної думки/наміру (Бацевич, 2004, с. 202). Наприклад – *We want to make it very clear that civilian populations must not be used as bargaining chips, human shields or objects of collective punishment. All hostages must be released unconditionally, and Israel's right to legitimate self-defence must be exercised in accordance with international humanitarian law and the principles of proportionality, precaution and distinction* [уточнення спільного розуміння між присутніми (We want to make it very clear that civilian populations must not be used as bargaining chips, human shields or objects of collective punishment), що цивільне населення є недопустимим інструментом для самооборони у військовому конфлікті між Ізраїлем та Палестиною (Israel's right to legitimate self-defence must be exercised in accordance with international humanitarian law)] (засідання РБ ООН від 30 жовтня 2023 року).

5. Референційні інтенції зосереджені на передачі/поясненні інформації про актуальний стан речей з метою уникнення непорозумінь, або навіювання фейкового образу світу з подальшою підтримкою неіснуючого перебігу подій (Бацевич, 2004, с. 203). Наприклад – *Russia has self-justified the aggression against Ukraine by framing it as a conflict pitting itself against the so-called Kyiv regime and its Western backers* [розвіювання спроби представника Росії сугестувати фейковий стан речей на території України, де винні Київський режим та його західні партнери (a conflict pitting itself against the so-called

Kyiv regime and its Western backers)] (засідання РБ ООН від 13 жовтня 2023 року).

6. Когнітивні інтенції розраховані на такого плану реакції адресата, щоб у подальшому це призвело до не лише до розширення знань адресанта про стан ситуації, а й до навіювання альтернативного перебігу подій і як наслідок – віри в фейковий стан речей (Бацевич, 2004, с.203). Наприклад – *The massacre at the Al Ahli Hospital in Gaza, which has to date resulted in more than 500 martyrs, most of whom were women, children, elderly people and medical personnel – not to mention the hundreds of injured – represents a dangerous escalation. Is that not a violation of international law and international humanitarian law, including the Geneva Conventions of 1949? Is Israel not the occupying State of the Palestinian territories, which has the responsibility to protect civilians in the time of war?* [розширення знань адресата про актуальний стан речей у Газі, детальне вказання кількості жертв з метою однобокого висвітлення ситуації та навіювання бажаного стану речей – винний лише Ізраїль] (засідання РБ ООН від 18 жовтня 2023 року).

Вищезгадані інтенції поєднуються в різному співвідношенні залежно від ситуації та суб'єктів дипломатичного дискурсу РБ ООН. Динаміка зазначених прагматичних інтенцій дипломатичного дискурсу РБ ООН за 2023 рік (всього 270 засідань) наступна (Рис. 1).

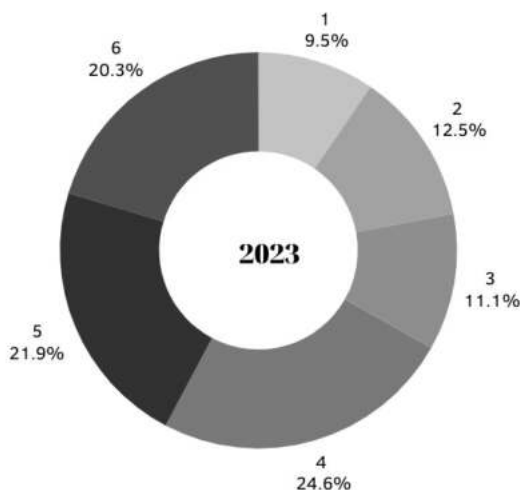

Рис. 1. Динаміка прагматичних інтенцій дипломатичного дискурсу за 2023 рік

Де 1 – директивні інтенції, 2 – комісивні інтенції, 3 – експресивні інтенції, 4 – декларативні інтенції, 5 – референційні інтенції, 6 – когнітивні інтенції. Залежно від характеру обговорюваного питання, його гостроти,

наслідків для міжнародної спільноти тощо, деякі інтенції є більш пріоритетними за інші.

Дипломатичний дискурс РБ ООН за 2023 рік характеризується наступною частотністю прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов: 1) директивні інтенції – у 83 промовах, 2) комісивні інтенції – у 109 промовах, 3) експресивні інтенції – у 97 промовах, 4) декларативні інтенції – у 214 промовах, 5) референційні інтенції – у 191 промові, 6) когнітивні інтенції – у 177 промовах.

У 2023 році переважали декларативні та референційні прагматичні інтенції, що може свідчити про наступне: 1) переважання декларативних інтенцій може свідчити про прагнення до чіткості у вираженні своїх думок, пояснення мотивів та тлумачення проголошених заяв; 2) референційні інтенції покликані зменшити відсоток непорозуміння, збільшити вірогідність успішної реалізації перлокуції; 3) найменше директивних прагматичних інтенцій, що підтверджується дипломатичною етикою, яка прагне дотримання принципів ввічливості, що передбачає уникнення прямих наказів або вимог.

Розглянуті вище прагматичні інтенції не виникають просто так, їхньому озвученню передують ціла мережа подій, які відображають цілі, наміри, цінності не лише конкретного індивіда, країни, яку він представляє, але й універсальних, глобальних аксіом, представлення/підтримка інтересів своїх партнерів тощо. Тому в контексті проведеного дослідження ідентифікація та подальша класифікація прагматичних інтенцій учасників дискурсивних взаємодій РБ ООН протікає у межах архітекτονіки запозиченої та адаптованої для класифікації прагматичних інтенцій універсальної моделі відкритих систем (Колесник, 2011, с.182) (Рис.2).

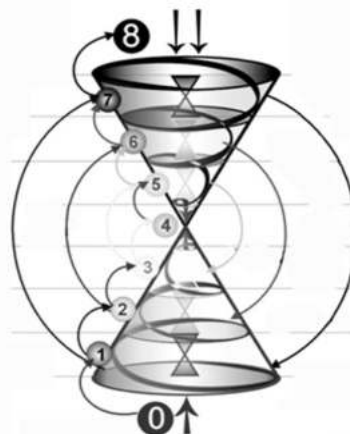

Рис. 2. Ієрархічна структура прагматичних інтенцій суб'єктів РБ ООН

Відповідно, наведені прагматичні інтенції розташовані наступним чином. Так, інтенції рівня 7 виконують стратегічну функцію та вміщують аксіоматичне бачення картин світу та їхньої взаємодії, таким чином визначаючи на 6 рівні інтереси та інтенції більш вузької групи суб'єктів дипломатичної комунікації (наприклад, військово-політичні альянси), а також визначають прагматику рівня 1 (досягнення бажаного результату у конкретній дискурсивній взаємодії під час засідання). Далі, інтенції рівня 6 визначають інтенції рівня 5 (вплив на адресата/ворожий альянс/ пошук підтримки у союзників), а також характеризують інтенції рівня 2 (створення оптимальної взаємодії присутніх у "системі"). Інтенції рівня 5, спрямовані на підтримання/встановлення зв'язків у ході дискурсивної взаємодії під впливом тих чи інших ситуативних інтенцій, що виникають на рівні 4 в ході безпосередньої реалізації дискурсивної події та взаємодії з іншими системами, а також визначають низку подальшої дипломатичної діяльності рівня 3, пов'язаної з налаштуванням дипломатичної системи та подальшого моделювання дискурсивної діяльності (в тому числі моделювання фейкового стану речей). Інтенції рівня 4 стосуються прагнень системи досягти максимального перлокутивного ефекту в конкретному засіданні в ході змагальних дискурсивних взаємодій.

Прикладом альтернативної реалізації перебігу конфліктної ситуації є спроба втручання Росії у вирішення палестинського питання, зокрема зменшення впливу та участі Америки. Втілюється це наступним чином під час 9442 засідання РБ ООН та виступу В.А.Небензі (засідання РБ ООН від 18 жовтня 2023 року): інтенції рівня 7 постають у спробі залагодження ситуації на Середньому Сході, на 6 рівні – представлення та поширення інтересів ОДКБ та ШОС, на 5 рівні – вплив на опонента (у даному випадку – Л.Томас-Грінфілд, представницю Америки), на 4 рівні – досягнення перлокутивного ефекту у зменшенні впливу Америки, зокрема на території Палестини, на 3 рівні – моделювання подальшої дипломатичної взаємодії присутніх без активної участі Америки, на 2 рівні – мобілізація решти присутніх на засіданні з метою спільної деескалації конфлікту, на 1 рівні – припинення американського втручання у палестинське питання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, система прагматичних інтенцій суб'єкта дипломатичної промови може варіюватися відповідно до поставленої мети або прогнозованого впливу на

учасників дипломатичної комунікації – директивні, комісивні, експресивні, декларативні, референційні, конгнітивні інтенції, кожна з яких спрямована на вплив на поведінку адресата або на зміну стану речей, або стимулювання реакції адресата тощо. Зазначені інтенції реалізуються на різних рівнях системної організації – розпочинаючи від загальних прагматичних стимулів (рівень 7) і завершуючи конкретними інтенціями, які стосуються цього засідання (рівень 1).

Дослідження прагматики дипломатичних промов РБ ООН має першочергове значення для розуміння міжнародних відносин, формування успішних та дієвих стратегій у зовнішній політиці, а також збільшення сприятливих умов для міжнародного діалогу та співпраці. Відповідно, перспективою подальших досліджень є порівняння прагматичних інтенцій суб'єктів дипломатичних промов у хронологічному зрізі, з подальшим виявленням тенденцій та факторів, які впливають на їхнє формування.

ДЖЕРЕЛА

1. Бацевич, Ф. (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*. Київ: Видавничий центр "Академія".
2. Гладуш, Н. (2017). Синтагматика мовленнєвих актів. *Modern philology: relevant issues and prospects of research*. Maria Curie-Sklodowska University, 75-79.
3. Колесник, О. (2011). *Міфологічний простір кризь призму мови та культури: монографія*. Чернівці: РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.
4. United Nations. (2023, November 15). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/358/05/pdf/n2335805.pdf?token=pGQbkaWZypPC2brHUi&fe=true>
5. United Nations. (2023, October 10). *The situation concerning Iraq*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/296/05/pdf/n2329605.pdf?token=MORr1CKZvcSZfQrfM5&fe=true>
6. United Nations. (2023, October 13). *Threats to international peace and security*. United Nations. Retrieved March 9, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/303/78/pdf/n2330378.pdf?token=uQg1KShQNZPL1Aqdk4&fe=true>
7. United Nations. (2023, October 18). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 9, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/311/20/pdf/n2331120.pdf?token=HvJWNXmensY8dS9saM&fe=true>
8. United Nations. (2023, October 18). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 11, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/310/62/pdf/n2331062.pdf?token=Aa2xbd0HHhsmtqJ0r0&fe=true>
9. United Nations. (2023, October 30). *The situation in the Middle East*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/324/87/pdf/n2332487.pdf?token=tecKs2JBOMTKuy0Cgb&fe=true>

10. United Nations. (2023, October 30). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 7, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/324/69/pdf/n2332469.pdf?token=EN7mMM0i8axbdSIDyQ&fe=true>

REFERENCES

1. Batsevych, F. (2004). *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky*. Kyiv: Vydavnychiy tsentr "Akademiia".
2. Hladush, N. (2017). Syntahmatyka movlennievnykh aktiv. Modern philology: relevant issues and prospects of research. Maria Curie-Sklodowska University, 75-79.
3. Kolesnyk, O. (2011). *Mifolohichniy prostir kriz pryzmu movy ta kultury: monohrafiia*. Chernihiv: RVV ChNPU imeni T.H. Shevchenka.
4. United Nations. (2023, November 15). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/358/05/pdf/n2335805.pdf?token=pGQbkaWZypPC2brHUi&fe=true>
5. United Nations. (2023, October 10). *The situation concerning Iraq*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/296/05/pdf/n2329605.pdf?token=MORrlCKZvcSZfQrfM5&fe=true>
6. United Nations. (2023, October 13). *Threats to international peace and security*. United Nations. Retrieved March 9, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/303/78/pdf/n2330378.pdf?token=uQg1KShQNZPL1Aqdk4&fe=true>
7. United Nations. (2023, October 18). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 9, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/311/20/pdf/n2331120.pdf?token=HvJWNXmensY8dS9saM&fe=true>
8. United Nations. (2023, October 18). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 11, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/310/62/pdf/n2331062.pdf?token=Aa2xbd0HHhsm tqJ0r0&fe=true>
9. United Nations. (2023, October 30). *The situation in the Middle East*. United Nations. Retrieved March 2, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/324/87/pdf/n2332487.pdf?token=tecKs2JBOMTKuy0Cgb&fe=true>
10. United Nations. (2023, October 30). *The situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations. Retrieved March 7, 2024, from <https://documents.un.org/doc/undoc/pro/n23/324/69/pdf/n2332469.pdf?token=EN7mMM0i8axbdSIDyQ&fe=true>

Дата надходження статті до редакції: 6.03.2024

Прийнято до друку: 7.04.2024